

Startup Reading List for Erasmus

Graduate and Undergraduate Students: 2018-2019

Research topics will be determined and selected following discussions with your instructor and preliminary research on your part, using the startup material below. The purpose is to get you started on your *journey*: to find what interests or motivates you, to inspire you to continue, go beyond, think out of the box, discover or spotlight new approaches, innovative or original ideas, topics, concepts, etc.

The material that follows (and more) can be accessed in **PERGAMOS, the Digital Library and Information Center of the National and Kapodistrian University of Athens**. If technical problems arise when accessing the digital library, the reading list material can also be downloaded from:

UoA Scholar: <http://scholar.uoa.gr/ikamper/publications> and <http://scholar.uoa.gr/ikamper/home>
[UoA-National and Kapodistrian University of Athens]

ResearchGate: https://www.researchgate.net/profile/Irene_Kamberidou/?ev=hdr_xprf

Academia.edu: <https://uoa.academia.edu/IreneKamberidou/Papers?s=nav#add> and

Startup Reading list for finding/identifying/selecting research topic/question

TO ΣΩΜΑ – THE BODY

1. **Virtual Bodies and Sport Activities: The case of the Avatars in Second Life Fitness Club** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2773152>

Keywords: Digital reality, digital world, Avatars, Fitness Club, Second Life, the body, physical activity, embodiment, somatization

(Research topic for Erasmus graduate students)

2. **The Social Gender and Sport Identity: a bio-socio-cultural interpretation. Sport and the Construction of Identities.** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775372>

Keywords: the human body, corporeality, embodiment, sport identity: biological *difference*, gender/sex discourse, the biological body, "gender *deactivated* and *neutralized*" (Kamberidou 2007), the gendered body and genetic personification in sports, institutionalized exclusion, gender-inclusive approaches

3. **Gender Equity in Olympic Sports: Absenteeism and Invisibility**
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775505>

Keywords : the human body, the body as cultural topos, identity, gender classification - segregation, gendered Olympic cultures, gender inclusion, gender integration, democratization, women's underrepresentation, absenteeism, invisibility, the gendered body, , gender equity, staging gender, postmodern Olympic social reality, bio-socio-cultural interpretations, Olympic cultures, genetic personification
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775505>

4. **Towards a Gender-Neutral Inclusive Information Society: Preserving the European Model in the Information Age** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775555>

Also in: <http://www.tinyurl.com/zd46cb3>

eg. “the bodiless society– a gender-neutral society of services (Kamberidou & Patsantaras 2006) <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775555>

- ❖ In this instance the meaning of gender-neutral is not similar to that which is applied further below, or in the discourse on **the Gender Subject in Olympic Sport** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775569> "gender neutrality" (Kamberidou & Patsantaras 2005) which refers to the elimination of gender barriers/gaps/discrimination/stereotypes, etc.

5. **Kamberidou, I. (2004).** “Slavery of the Mind and “Mental Imprisonment” (1870) in the harem: the Bodiless Society, a **de-gendered or gender-neutral emancipatory social space?** Opening presentation (10.30 -11.00) to the ‘Virtual Harem’ for the *Consultation Workshop on Gender and Technology*, European Commission Information Society DG. [Explanation of power structures, limits and lessons that can be drawn] <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775583>
Gender-neutral (Kamberidou 2004)

6. **Virtual Globalization:** “gender neutral” (Kamberidou & Patsantaras 2005) used here in the context of “the bodiless society”. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775578>
Keywords: Gender subject, gender neutral, service society, commercialization, virtual world order, virtual servitude, digital despotism, virtual elite, future exclusions-technophobia, cultural commonality, virtual illiteracy (digital illiteracy), technoethos.

Could consider topics or questions on social implications of technological developments : eg. “bionic athletes”, virtual worlds/avatars, sport technologies, etc.

*** **Έμφυλη ουδετερότητα**

Two interpretations of gender neutral concept: a de-gendered social space (with negative connotations) or gender-neutral emancipatory social space?

For example, “The Bodiless Society, a **de-gendered or gender-neutral emancipatory** social space?”¹ (Kamberidou, 2004) <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/2775583>

Discourse concerning the following concepts which graduate and undergraduate Erasmus students (and not only) could apply to the sport social space: Gender neutrality, gender neutral, Gender neutral vs. gender constrained, gender deactivated and gender neutralized (Kamberidou 2004, 2005, 2007, 2008, 2009).

For example,

-“Is technology gender-neutral?” (Kamberidou, 2004).

-“Gender-constrained educational choices [...] The gender variable plays a decisive role in the development of attitudes, i.e. the use of computers or the internet as a tool may be *gender-neutral*, however access to and motivation of use is *gender-constrained*.” (Kamberidou 2008: 57). <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/2775535>

Apply above concepts to the social space of sport

Startup articles:

7. The Anachronistic Sport-Gender Imbalance: The glass escalator or, beyond the glass ceiling <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/2775389> **Keywords:** Gender neutral, gender inclusive, gender segregation, genetic personification, the glass escalator, the sticky floor, tokenism, sport identity, corporeality
8. **The Anachronistic Gender-Science Imbalance: Technophobia and the Technological gender gap in Greece** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/2775401>, also in: <http://www.tinyurl.com/hzmzeoz> **Keywords:** *Gender neutral vs gender constrained, Gender-neutral*, technological education, Technoethos, Techno-ethics Technophobia, Gender factor in digital illiteracy, Digital divide, Gender gaps, Women's underrepresentation, Gender-inclusive labor market, Recruitment, Retention, Flexible and family-friendly oriented working environment, Gender mainstreaming .
9. **The Social Gender and Sport Identity: a bio-socio-cultural interpretation. Sport and the Construction of Identities.** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/2775372> **Keywords:** Gender neutralized, the Human body, Corporeality, and sport identity: biological ‘difference’, gender, sex, the biological body, gender deactivated and *neutralized*, genetic personification, gender-inclusive approaches [same as no. 2 above]
10. **Training the Trainers, Educating the Educators. Education-Engagement-Retention: the Gender Factor in Digital Illiteracy in Greece.** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/2775535> For example, “The gender variable plays a decisive role in the development of attitudes, i.e. the use of computers or the internet as a tool may be *gender-neutral*, however access to and motivation of use is *gender-constrained*.” (Kamberidou, 2008). <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/2775535> Also in: DOI: 10.13140/RG.2.1.2821.0725Full pdf in Research Gate (RG)]

---

¹ Kamberidou, I. (2004). “Slavery of the Mind and “Mental Imprisonment” (1870) in the harem: “the Bodiless Society, a **de-gendered or gender-neutral emancipatory** social space?” Opening presentation on the Virtual Harem *Consultation Workshop on Gender and Technology*, European Commission Information Society DG, Brussels, 28 June 2004. DOI: 10.13140/RG.2.1.4071.0483 [Explanation of power structures, limits and lessons that can be drawn]

11. **Towards a Gender-Neutral Inclusive Information Society: Preserving the European Model in the Information Age** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775555> Also in: <http://www.tinyurl.com/zd46cb3> Reiterating example: “the bodiless society– a gender-neutral society of services (Kamberidou & Patsantaras 2006). <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775555>
-

ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΙΡΗΝΗΣ-ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΑΔΕΙΑ/ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Peace Education-conflict resolution-social inclusion-sport agency-sport activism

12. **Promoting a culture of peacemaking: peace games and peace education** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775394>
Keywords: collaborative games, a holistic school change model, multicultural awareness, non-violent conflict resolution, ethnic diversity, civic engagement, active agents, age-appropriate curriculum, service-learning activities, “Peacemaker Projects”, cross-cultural understanding, intergenerational activities/projects, an ethos of peacemaking, Peace Education/Pedagogy. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775394>
13. **PEACE EDUCATION: MOVING FORWARD THROUGH SPORT– ATHLETES UNITED FOR PEACE** (chapter six) <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2417990> (also in: <http://www.tinyurl.com/z4teghy>)
14. **Athletes United for Peace: Reconciliation through Sport** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2337647>
15. **New Realms of Agency: Promoting Peace Education and Gender Equity through Sport** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2342552> **Keywords:** sport agency, sport activism, peacemakers, conflict resolution, gender, multiculturalism, racism, xenophobia
16. **Athlete Activism and Peace Education: Bridging the Social Inequality Gap through Sports** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2359317> **Keywords:** peace education-conflict resolution skills, Olympism, racism, xenophobia, gender equity, glass ceiling, glass escalator, tokenism
17. **Sports: Social Inclusion or Racism and Xenophobia?** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775383> **Keywords:** sport as a cultural ‘topos’, broader identities, respect for ethnic, racial and gender diversity, racism, xenophobia, non-inclusive practices, social exclusion, racial inclusion, sport identity, the gendered body, cultural diversity vs. ‘difference’, multi-dimensional and proactive strategies Also in: [at http://www.tinyurl.com/y7aj6m4v](http://www.tinyurl.com/y7aj6m4v) **Keywords to consider:** collaborative games, holistic school change model, multicultural awareness, non-violent conflict resolution, ethnic diversity, civic engagement, active agents, age-appropriate curriculum, service-learning activities, “Peacemaker Projects”, cross-cultural understanding, intergenerational activities/projects, an ethos of peacemaking, Peace Education/Pedagogy.

***

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

SPORT AS SOCIAL CAPITAL

Erasmus graduate students advised to also approach or examine perspectives on “the neutral nature of social capital” (Patsantaras & Kamberidou, 2006).

18. **A new concept in European sport governance: Sport as Social Capital** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775369> Also in: Sport and dev.org: <https://www.sportanddev.org/en/article/publication/new-concept-european-sport-governance-sport-social-capital>

Keep in mind:

Social capital related to all above topics (eg. nos. 7-13): Peace Education/Pedagogy, an ethos of peacemaking, collaborative games, holistic approaches using sport, promoting multicultural awareness, non-violent conflict resolution, eliminating bullying in schools through sport, respect for ethnic diversity, teaching civic engagement, intergenerational activities/projects,

**Entrepreneurship: social entrepreneurs,
Sport entrepreneurs, Olympic entrepreneurs**

19. **The Greek Experience: Outstanding Women in the Social Space of Sport** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2332855>

Erasmus graduate students could apply below concepts to the social space of sport:

20. **Women entrepreneurs: ‘we cannot have change unless we have men in the room’** (Graduate students should use this concept and analysis and relate it to Sport, namely the **social space of sport and physical education** (eg. sport entrepreneurship, social entrepreneurs, Olympic entrepreneurship, Leadership skills, etc) <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2330032>
21. **Female Entrepreneurship, a Culture of Collaboration** [Erasmus graduate students apply this concept to the social space of sport] <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2417987>
22. **Three Major Gender Gaps: Participation-Engagement Gap, Pay Gap and Advancement-Leadership Gap** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2417994>
23. **Women Entrepreneurs, an Emerging Economic Force** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2418006>
24. **The Glass Escalator and Gender Fatigue: Getting Gender back on the Agenda** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2417998>
25. **Social Women Share: Technology as an Enabler** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2337265>
26. **Redefining Professional Success and Concepts of Excellence: Integrating a Gender Perspective** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2337537>

27. 14.1. Also in: **Redefining professional success and concepts of excellence: integrating a gender perspective** <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2417998>
[reflections_on_women_in_entrepreneurship_and_ict_ladybiz_it.pdf](#)
 [integrating_a_gender_perspective.pdf](#) **Keywords:** Leadership gap, pay gap, participation and retention gaps, wastage-leakage of talent, invisible barriers, gender devaluation, gender fatigue, tokenism, glass escalator, gender energy, renegotiating concepts of excellence, defining success, women entrepreneurs, STEM, technology, digital gap
-

12. THINKING GLOBALLY AND ACTING LOCALLY: THE POWER OF PLAY AND GAMES (Erasmus graduate students could research this topic in the framework described here <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2418144>, using traditional games and sports. This topic could include collaborations with other faculty members and/or Erasmus students could consider examining this concept through traditional games and sports in their own countries: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2418144>

---

15. Is Olympic Communication-Activity a Means for the Construction of Cosmopolitan Identities? Cultural Identity and Olympic Sports
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2358989>

Keywords: globalization, cosmopolitanism, ecumenical values, collective identity, diverse identities, sport identity.

Could consider research topic on Sport Identity, gender identity and cultural identity related to sports and games, etc.

Research topics will be determined or selected following discussions with your instructor and preliminary research on your part, using above startup material.

---

16. Kamberidou, I. (2018). *Frédéric Barbier, The Greek Dream by Monsieur de Choiseul: The Travels of a European of the Enlightenment. [Review of the Book: Le rêve grec de Monsieur de Choiseul Les voyages d'un européen des Lumières by Frédéric Barbier]. Journal of Modern Greek Studies (Print ISSN: 0738-1727, Online ISSN: 1086-3265), 35, 564–612.* The Modern Greek Studies Association. *Publisher's Version* [the_greek_dream.pdf](#)

Kamberidou, Irene (2006). The Body and Ottoman Society / Le Corps dans la Société Ottomane. MESOGEIOS Mediterranee, Histoire, People, Langues, Cultures, vol. 28:

Women travelers of the 18th and 19th centuries are shocked, disgusted and outraged by the motions of the human body in the harems. This study, exclusively for firsthand female accounts, examines the position and roles of the harem entertainers: dancers, acrobats, pantomimes, musicians and singers, who were all female islamized slaves that belonged to the harem's elite slavery system. The women who cultivated music and dance were islamized slaves whose talents were recognized as children and who were trained to use their artistic abilities to amuse, entertain and distract their owners/masters/mistresses. They were not taught to dance, perform acrobatics, sing and play musical instruments for their own personal pleasure, diversion, amusement or self-expression, but solely for the pleasure of their socially superiors: their owners/masters, the women belonging to the harem's higher pyramidal hierarchy (eg. the valide sultan/the sultan's mother, the princesses (the sultans' daughters and sisters, etc.) . Dance, acrobatics and any form of physical movement, activity, exercise and manual labor were symbols of social inferiority for the Ottoman Turks.

KEYWORDS Harem, multiethnic harem slavery system, multiethnic-multiracial slavery institution, "in the yoke of the Harem", "women of different nations" (1816), Military slavery, Child slavery, Obesity/fat considered beautiful, the children's harem, deviations from islamic tradition-the sultan dancing, Greek songs in the harem
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775429>

[Στην εργασία αυτή εξετάζονται οι μαρτυρίες έγκλειστων εξισλαμισμένων γυναικών στα Οθωμανικά χαρέμια όπως αυτές καταγράφηκαν από δυτικές περιηγήτριες του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα, στη Μικρά Ασία, στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στην Αίγυπτο και σε άλλες κατεχόμενες περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Καταδεικνύεται ότι το υπερβολικό πάχος, η ακινησία και η έλλειψη χάρις στο ανάστημα και στην κίνηση και για τα δύο φύλα, αντανακλούσαν το ατομικό κοινωνικό καθεστώς και θεωρούνταν κοινωνικά 'προνόμια' που ανήκαν μόνο στις υψηλότερες τάξεις των Μουσουλμάνων. Ο χορός, η παντομίμα, η τέχνη της ακροβασίας, η φυσική δραστηριότητα και γενικά οποιοδήποτε μορφή καλλιτεχνικής ή σωματικής έκφρασης, κίνησης, ενέργειας ή εκγύμνασης, ήταν όλα σύμβολα κοινωνικής κατωτερότητας. Οι δραστηριότητες αυτές θεωρούνταν ασχολίες, ή εργασίες που ενέπιπταν στην αρμοδιότητα των εξισλαμισμένων σκλάβων, δηλαδή των πρώην μη-μουσουλμάνων που είχαν βίαια ή 'ομαλά' εξισλαμισθεί, καθώς και των υπόδουλων/υποτελών λαών, όπως των Ελλήνων, των Αρμενίων, των Εβραίων και των Τσιγγάνων].

Thank you,

Irene Kamberidou, Assoc. Professor of Sociology: Gender issues and Sport

National and Kapodistrian University of Athens <http://en.uoa.gr/>

School of Physical Education and Sport Science, Email: ikamper@phed.uoa.gr

UoA Scholar: <http://scholar.uoa.gr/ikamper/home> [UoA-National and Kapodistrian University of Athens]

ResearchGate: https://www.researchgate.net/profile/Irene_Kamberidou/?ev=hdr_xprf

Google Scholar: <http://scholar.google.gr/citations?user=D0KjfRMAAAAJ&hl=en>

Academia.edu: <https://uoa.academia.edu/IreneKamberidou/Papers?s=nav#add>

ORCID-Connecting Research and Researchers: <https://orcid.org/0000-0002-3054-0767>

PERGAMOS UOA digital library: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/en/index.html>

**FORTHCOMING – TO BE UPLOADED IN PERGAMOS DIGITAL LIBRARY
AND UOA SCHOLAR IN OCTOBER 2019**

Kamberidou, I., & Pascall, N. (Forthcoming). *The Digital Skills Crisis: Engendering Technology – Empowering Women in Cyberspace. Journal of Innovation and Entrepreneurship, A Springer Open Journal*, (Special Issue).Abstract

Kamberidou, I. (Forthcoming). *Revealing experiences hidden from history: Through the eyes of women travelers in the Eastern Mediterranean and Black Sea regions in the 17th to early 20th centuries*. In proceedings of the *International Conference: "Port cities and maritime routes in Eastern Mediterranean and Black Sea (18th – 21st century)"*. Athens: The Harokopio University in collaboration with the University of Macedonia, 22-24 November 2018.

Keywords: Dance, harem women, physical activity, conceptions of a beautiful body, excessive food consumption, narcotics, addiction

For students fluent in Greek

ΑΡΧΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΒΡΕΙΤΕ ΘΕΜΑΤΑ/ΕΠΙΛΕΞΕΤΕ ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

For students fluent in Greek. *'Dark' Social Capital in Sport: the glass ceiling and the leaky pipeline*. In *To 'Σκοτεινό' Κοινωνικό Κεφάλαιο του Αθλητισμού: η γυάλινη οροφή και 'ο αγωγός διαρροής'*. Ημερίδα *ΓΥΝΑΙΚΕΣ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ*. Presentation [keynote speaker] at the "WOMEN AND SPORT" Seminar, Panteion University of Social and Political Sciences (pp. 1-4). Gender Studies Centre of Panteios University, Athens, Greece:

<http://www.genderpanteion.gr/gr/2008pdf/imerida11062008.pdf>

http://www.genderpanteion.gr/gr/dialsem_im.php

[.Abstract

 [gynaikesathlitisimos.praktika2008.compressed.pdf](http://www.gynaikesathlitisimos.praktika2008.compressed.pdf) [

1. Καμπερίδου, Ειρήνη (2003). Οι Χοροί των εξισλαμισμένων σκλάβων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: Ο Χορός και η Φυσική Κίνηση ως σύμβολα κοινωνικής κατωτερότητας. *Γυναίκα και Άθληση*, ΠΕΠΓΑΣ, II (2), σ. 153-164. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775494>

[Kamberidou, I. (2003). Dance and Physical Activity, Symbols of Social Inferiority in Ottoman Society: Obligations of Islamized Slaves. *Women & Sport*, vol 2 (2), 153–164. Hellenic Association for the Advancement of Women in Sport (PEPGAS).]

Κατά την διερευνητική μας διείσδυση στην Οθωμανική κοινωνία και στην καθημερινή ζωή των Οθωμανών Τούρκων του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα, γίνεται φανερό ότι δεν υφίσταται κινητικός πολιτισμός ή κινητική κουλτούρα, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στην Δύση. Διαπιστώνουμε ότι καταδικάζεται και στιγματίζεται κοινωνικά οποιαδήποτε μορφή κινητικής έκφρασης, όπως ο χορός, οποιαδήποτε μορφή κινητικής δραστηριότητας, εξάσκησης ή εκγύμνασης, ακόμα και το βάδισμα. Τα πρότυπα ήταν τελείως διαφορετικά. Η μαλθακότητα, η ακινησία, η απραξία, η αδράνεια, η νωθρότητα, η σκνηρία, και ιδιαίτερα το υπερβολικό πάχος, εθεωρούντο κοινωνικά προνόμια και αποτελούσαν στοιχεία προσδιορισμού της κοινωνικής θέσης των Οθωμανών Τούρκων. Σε αντίθεση με την Δύση όπου οι οποιοσδήποτε κινητικές δραστηριότητες, πέραν της εργασίας, κατά κάποιο τρόπο οι εξειδικευμένες μορφές κινητικού πολιτισμού, κινητικής κουλτούρας ταυτίστηκαν, μάλιστα, υπήρξαν προνόμια της άρχουσας τάξης, στην Οθωμανική κοινωνία, όλες οι αντίστοιχες κινητικές δραστηριότητες και εκφράσεις εθεωρούντο, και κυριολεκτικά ήταν, υποχρεώσεις και αρμοδιότητες των εξισλαμισμένων σκλάβων, και των μη-μουσουλμάνων υποτελών λαών. Η σωματική δραστηριότητα, ακόμα και η πιο απλή κίνηση, όπως το βάδισμα, εθεωρείτο στοιχείο και συνήθεια που εκπροσωπούσε τις ‘μη-προνομιούχες’ τάξεις των Οθωμανών, και μία απόδειξη ότι δεν είχαν εξισλαμισμένους σκλάβους ή εξισλαμισμένες σκλάβες να τους υπηρετούν καθώς και μία ένδειξη ότι δεν μπορούσαν ή δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να προσλάβουν υποτελείς μη-μουσουλμάνους για τις οικιακές και τις εξωτερικές εργασίες ή για την ψυχαγωγία τους. Διαπιστώσαμε ότι ουδεμία επιρροή δεν δέχθηκε η Οθωμανική επικράτεια, τουλάχιστον στα επίπεδα του κινητικού πολιτισμού, από τις ευρωπαϊκές αντιλήψεις περί κινητικής κουλτούρας. Αναφερόμαστε φυσικά πάντα σε θεσμικές διαστάσεις. Εξαιρέση αποτελούν οι θρησκευτικοί χοροί των Δερβίσηδων, οι πολεμικές τεχνικές/τέχνες των Οθωμανών, ή του Οθωμανικού θεσμού της στρατοκρατικής δουλείας, της στρατιωτικής εκπαίδευσης, κ.α. Όμως, ακόμα και εδώ η άσκηση ανήκε στην αρμοδιότητα της χαμηλότερης στρατιωτικής ιεραρχίας, όπως ήταν εκείνη της στρατοκρατικής δουλείας, δηλαδή των αρσενικών σκλάβων-δούλων, των απελευθερωμένων σκλάβων, καθώς και των ελεύθερων

Μουσουλμάνων που ανήκαν στις χαμηλότερες κοινωνικο-οικονομικές ομάδες. Αρσενικοί μη-μουσουλμάνοι που είχαν υποδουλωθεί, εξανδραποδισθεί, εξισλαμισθεί και ενταχθεί στις ένοπλες δυνάμεις ή στα σώματα ασφαλείας, φυσικά γυμνάζονταν, όπως οι γενίτσαροι, οι οποίοι είχαν αρπαχθεί από τους Χριστιανικούς πληθυσμούς όταν ήταν μικρά παιδιά, οι Κιρκάσιοι του Καυκάσου, και οι απελευθερωμένοι δούλοι της χαμηλότερης ιεραρχίας των ενόπλων δυνάμεων.

2. **Καμπερίδου**, Ειρήνη (2006). Οι περί Ελληνισμού Αντιλήψεις και Περιγραφές περιηγητριών του 17^{ου}, 18^{ου} και 19^{ου} και η γυναικεία περιήγηση. *Φιλοσοφία και Παιδεία*, Περιοδική Έκδοση της Ένωσης Καθηγητών για την Προαγωγή της Φιλοσοφίας στην Εκπαίδευση (ΕΚΔΕΦ), Αθήνα. Έτος 12^ο, Τεύχος 38, Αύγουστος 2006: 14-18.
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775434>

Στην εργασία αυτή διερευνώνται οι λόγοι που ώθησαν τις περιηγήτριες να αφιερώσουν μεγαλύτερη προσοχή ή να παρέχουν περισσότερο υλικό, στα έργα τους για το «Ελληνικό στοιχείο», συγκριτικά με άλλους υπόδουλους λαούς, οι οποίοι εντοπίζονται στον ευρύτερο ρόλο που έπαιζε στις κοινωνίες της κεντροδυτικής Ευρώπης και της Β. Αμερικής, ο απόηχος του αρχαίου Ελληνικού πολιτισμού. Οι περιγραφές και οι αφηγήσεις τους είχαν ως αποτέλεσμα, πέραν της αποστολής μη-κυβερνητικής Αγγλικής, Γαλλικής και Αμερικάνικης οικονομικής βοήθειας στον υπόδουλο Ελληνισμό, κατά την διάρκεια του Ελληνικού εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα και των εξεγέρσεων που ακολούθησαν, να παρακινήσουν και σε προσωπικό επίπεδο γυναίκες και άνδρες, σε μεγάλους αριθμούς, να σπεύσουν για να βοηθήσουν και να συμμετάσχουν στον εθνικο-απελευθερωτικό αγώνα του Ελληνισμού. Τα έργα, τα ταξιδιωτικά χρονικά, τα προσωπικά ημερολόγια και οι επιστολές δυτικών περιηγητριών του 17^{ου}, 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, που δεν έχουν δει το φως της δημοσιότητας, σε σύγκριση με εκείνα των περιηγητών, μας προσφέρουν ένα ανεξερεύνητο, πρωτότυπο και αδημοσίευτο υλικό, και μία γυναικεία οπτική και προσέγγιση της Οσμаниκής πραγματικότητας. Χιλιάδες γυναίκες² (Καμπερίδου, 2002: Α', Β'), Αγγλίδες, Γαλλίδες, Γερμανίδες, Σουηδέζες, Ελβετίδες, Αυστριακές και Αμερικανίδες περιηγήθηκαν, εξερεύνησαν, επισκέφτηκαν, φιλοξενήθηκαν, έζησαν ως μόνιμοι κάτοικοι, υπηρέτησαν ή εργάστηκαν ως εθελόντριες, ως ιεραπόστολοι, ως εκπαιδευτικοί, ως νοσοκόμες, ως ζωγράφοι, ως γκουβερνάντες, ως καμαριέρες, ως υπηρέτριες ή ως συνοδοί γυναικών της δυτικής ελίτ και της Οθωμανικής ελίτ, σε κατεχόμενες από τον τουρκικό ζυγό περιοχές που εθεωρούντο, κατά τις μαρτυρίες τους, βάρβαρες και επικίνδυνες για το γυναικείο φύλο, όπως η Μικρά Ασία, ο Πόντος, η Κύπρος, η Ελλάδα, κ.α.

Λέξεις κλειδιά: Γυναικεία περιήγηση, Οσμаниκή-Οθωμανική κοινωνία, έμφυλη αλληλεγγύη, έμφυλη ταύτιση με το 'Άλλο', Περιηγήτρια στο Άγιο Όρος, φιλελληνικό ρεύμα, «Ελληνικός Πυρετός», η ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση των γυναικείων μαρτυριών για αυτούς που θεωρούσαν απογόνους των αρχαίων, κοινωνικό-θρησκευτικός ρατσισμός, το ελληνικό στοιχείο ...

² Η έρευνά βασίστηκε σε πολύ εκτεταμένο, πλούσιο και πρωτότυπο αρχειακό υλικό, μέχρι πρότινος αγνώστου. Εντοπίσαμε, επιλέξαμε και συγκεντρώσαμε τα έργα 200 δυτικών περιηγητριών του 17^{ου}, του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα, περίπου 650 έργα, ταξιδιωτικά χρονικά, άρθρα, και επιστολές τα οποία οδήγησαν στην εύρεση τουλάχιστον 6.000 δυτικών περιηγητριών. (Βλ. Καμπερίδου, 2002: Α', Β').

3. **Καμπερίδου**, Ειρήνη (2006). Η Χορευτική «Μανία» των Ποντίων της Σινώπης το 1870, και η Επιβαλλόμενη Μουσικο-Χορευτική Εκπαίδευση των Εξισλαμισμένων Σκλάβων. ΜΑΚΕΔΟΝΟΝ, Περιοδική Επιστημονική Έκδοση της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (Π.Δ.Μ), Τεύχος 15^ο, 2006: 305-316.
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775441>

Σε αυτήν την έρευνα το ενδιαφέρον εστιάζεται στις μαρτυρίες της Αγγλίδας περιηγήτριας Annie Jane Harvey, η οποία περιγράφει την «χορευτική μανία» των Ελλήνων της Σινώπης του Πόντου το 1870. Σε αντίθεση με το χορό των Μουσουλμάνων, δηλαδή των έγκλειστων εξισλαμισμένων σκλάβων του Οθωμανικού χαρεμιού, που αποκλειστικός του σκοπός ήταν η ψυχαγωγία του ενός ιδιοκτήτη-αφέντη, ή εκείνη των έγκλειστων γυναικών της ανώτερης πυραμιδικής ιεραρχίας του χαρεμιού, οι Έλληνες και οι Ελληνίδες του Πόντου—και όχι μόνο— χόρευαν για τον εαυτό τους, και όχι για την ψυχαγωγία των αποκαλούμενων κοινωνικά ανωτέρων τους Οθωμανών Τούρκων. Σε αντίθεση με τα έθιμα των Οθωμανών, που οι άνδρες ποτέ δεν χόρευαν, οι Έλληνες και οι Ελληνίδες συμμετείχαν μαζί στη χορευτική διαδικασία. Η εργασία εξετάζει, επίσης, τις γυναικείες μουσικό-χορευτικές συγκεντρώσεις στα χαρέμια και την οπτική των δυτικών περιηγητριών για το χορό και τη μουσική των έγκλειστων στα χαρέμια εξισλαμισμένων σκλάβων.

Λέξεις κλειδιά: η χορευτική διαδικασία, ο πολιτισμός του σώματος των υποτελών Ελλήνων, η φυσική κίνηση /η σωματική δραστηριότητα ως σύμβολα κοινωνικής κατωτερότητας

4. **Καμπερίδου**, Ειρήνη (2007). «Ένα είδος Φυλετικού Διαχωρισμού» (Pardoe, 1837) στους υποτελείς λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: οι επιβαλλόμενες φυλετικο-χρωματικές διακρίσεις στις οικίες, στα ενδύματα και στα υποδήματα των υποτελών λαών. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ, Περιοδική Έκδοση της Ένωσης Καθηγητών για την Προαγωγή της Φιλοσοφίας στην Εκπαίδευση (ΕΚΔΕΦ). Έτος 13^ο, τεύχος 44-45, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2007: 22-25.
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775407> **Colour Segregation according to race in Ottoman Society**

Στη μελέτη αυτή διερευνώνται οι επιτόπιες μαρτυρίες περιηγητριών του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα οι οποίες αναφέρονται στις φυλετικές-χρωματικές διακρίσεις που επιβάλλονταν δια νόμου ή με άτυπες απαγορεύσεις στους Έλληνες, Αρμένιους και Εβραίους των οθωμανικών επικρατειών, σχετικά με τα χρώματα των ενδυμάτων και υποδημάτων τους, καθώς και των οικιών τους. Οι ιδιαίτερες αντιλήψεις των διαφόρων υποτελών λαών περί ενδυματολογικής αισθητικής, όχι μόνο δεν έβρισκαν εύφορο έδαφος ανέλιξης εντός του πλαισίου της οθωμανικής επικράτειας, αλλά οι ποικιλότητες, προς αυτήν την κατεύθυνση, απαγορεύσεις των Οθωμανών καταδεικνύουν έντονα φαινόμενα και περιπτώσεις κοινωνικών διακρίσεων και ρατσισμού. Απαγόρευαν για παράδειγμα στους Έλληνες, στους Αρμένιους και στους Εβραίους να φορούν το πράσινο χρώμα,

επειδή θεωρούταν ιερό- το χρώμα του Προφήτη. Αναρίθμητες είναι και οι μαρτυρίες που αφορούν την χωροταξική διάκριση ή τη φυλετική διχοτόμηση σε πολλές περιοχές της Οθωμανικής επικράτειας.

Λέξεις κλειδιά: Περιηγήτριες, φυλετικο-χρωματικές διακρίσεις, διωγμοί των μη-μουσουλμάνων υπηκόων: Αρμενίων, Εβραίων, Ελλήνων, Τσιγγάνων, Τρομοκρατία, Τρόμος, ο Κουτσός Δήμαρχος της Κερασούντας, Αφανισμός όλων των στοιχείων που δεν είναι καθαροί Μουσουλμάνοι

5. **Καμπερίδου**, Ειρήνη (2008). Νεομάρτυρες της Σμύρνης: «ο Ξεδιάντροπος Ζυγός» (1816). *Φιλοσοφία και Παιδεία*, Περιοδική Έκδοση της Ένωσης Καθηγητών για την Προαγωγή της Φιλοσοφίας στην Εκπαίδευση (ΕΚΔΕΦ). Έτος 14^ο, τεύχος 46, Ιανουάριος-Απρίλιος 2008: 33-37, Αθήνα. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775410>

Αυτή η μελέτη αναφέρεται σε μαρτυρίες δυτικών περιηγητριών του 17ου έως 19ου αιώνα που περιγράφουν τους διωγμούς, τους εκφοβισμούς, τις καθημερινές άνομες πράξεις, τις λεηλασίες και την τρομοκρατία που υπέστησαν οι υποτελείς υπήκοοι των Οθωμανικών επικρατειών, όπως «Η Μεγάλη Σφαγή» στην Κωνσταντινούπολη το 1896. Σκιαγραφείται με διεξοδικό τρόπο η καθημερινότητα του ελληνικού πληθυσμού και ο κατατρεγμός της ελληνικής οικογένειας και στη συνέχεια οι διωγμοί των Αρμενίων, η **Αρμενοκτονία του 19ου αιώνα...**

Λέξεις κλειδιά: «Οι Τούρκοι κατά κανόνα αποκεφαλίζουν τους Έλληνες» (1786), «ο Τουρκικός Ζυγός» (1840), ο σουλτάνος «ο Μέγας Εκτελεστής/the Great Assassin», η Αρμενοκτονία, η Γενική Σφαγή

6. **Καμπερίδου**, Ειρήνη (2008). «Η Κυριαρχία της Τρομοκρατίας στην Τουρκία» και «Ο Κουτσός Δήμαρχος της Κερασούντας». *Φιλοσοφία και Παιδεία*, Περιοδική Έκδοση της Ένωσης Καθηγητών για την Προαγωγή της Φιλοσοφίας στην Εκπαίδευση (ΕΚΔΕΦ), έτος 14^ο, τεύχος 47-48, Μάιος - Αύγουστος 2008, σελ. 44-49. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775419>

Το ενδιαφέρον σε αυτή την εργασία επικεντρώνεται στις επιτόπιες μαρτυρίες της Αμερικανίδας περιηγήτριας Blanche Norton (1922) στη Μικρά Ασία και στον Πόντο που αναφέρεται «στην τιμωρία των Ελλήνων στις περιοχές της Μαύρης Θάλασσας για τις πράξεις των Ελλήνων στην Ευρώπη». Η περιηγήτρια-ιατρός αναφέρεται διεξοδικά στις βάνουσες ενέργειες του Οσμάν Αγά, δημάρχου της Κερασούντας, οι οποίες αποσκοπούσαν στον αφανισμό των Αρμενίων και των Ελλήνων. Τον αποκαλεί «Μάστιγα του Τρομερού Φόβου» που επιδιώκει τον αφανισμό όλων των στοιχείων που δεν είναι καθαροί Μουσουλμάνοι, στην Τραπεζούντα, στην Κερασούντα, στην Κωνσταντινούπολη, στο Καραχισάρ και στο Μπουλανκτζάκ.

Λέξεις κλειδιά: Μαρτυρίες για τους πρόσφυγες, την «τρομοκρατία», τη «δικτατορία στη γη των Κερασιών» (Κερασούντα), διωγμοί, Αρμένισσες, καθημερινή ψυχολογική τρομοκρατία, ο Έλληνας επίσκοπος-προδότης, το καταφύγιο των προσφύγων, το ελληνικό ορφανοτροφείο, Ελληνίδες της Κερασούντας, «Σχέδια εξόντωσης των Ελλήνων, λιμοκτονία, βάνουσα βασανιστήρια, βίαιες εκτοπίσεις

7. Καμπερίδου, Ειρήνη (2002). Η Ταύτιση των Περιηγητριών με το «Άλλο» στην Οθωμανική Κοινωνία. Οι γυναίκες «πίσω από το πέπλο». ΜΑΚΕΔΟΝ, Περιοδική Επιστημονική Έκδοση της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας του Α.Π.Θ., Δέκατο Τεύχος, Καλοκαίρι 2002: 149-160.
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775450>

Οι δυτικές περιηγήτριες του 18ου και 19ου αιώνα κατόρθωσαν κάτι που δεν μπόρεσε να καταφέρει κανένας περιηγητής, που έχει γράψει για το Οθωμανικό χαρέμι και για τη θέση της γυναίκας στο Ισλάμ. Διείσδυσαν και έζησαν οι ίδιες μέσα στα χαρέμια, και πολλές ήταν εκείνες που κατήγγειλαν τους περιηγητές για παραπληροφόρηση, υπογραμμίζοντας ότι οι περιγραφές τους βασίζονταν κυρίως στην αχαλίνωτη φαντασία τους, ξεκινώντας από την Lady Mary Wortley Montagu το 1717, η οποία υπήρξε η πρώτη περιηγήτρια που εισχώρησε μέσα σε αυτή την έμφυλη σφαίρα. Λανθασμένες είναι οι πληροφορίες των περιηγητών για τα "όργια" που διαδραματιζόνταν στα χαρέμια και για τις χορεύτριες που ψυχαγωγούσαν το ανδρικό κοινό. Κανένας άνδρας, Μουσουλμάνος ή μη, δεν είχε το δικαίωμα να εισχωρήσει σε ένα χαρέμι, εκτός από τον Μουσουλμάνο ιδιοκτήτη-αφέντη του χαρεμιού. Όλες οι έγκλειστες γυναίκες ανήκαν μόνο σε έναν άνδρα και κανένας άλλος άνδρας δεν είχε δικαίωμα να τις δει, εκτός από τον πατέρα τους ή το πολύ στενό συγγενικό περιβάλλον. Όμως, στην περίπτωση των εξισλαμισμένων σκλάβων, που αποτελούσαν την πλειονότητα της πληθυσμιακής σύνθεσης των χαρεμιών, αυτό δεν υφίσταται, επειδή δεν υπήρχαν συγγενείς, δηλαδή πατέρας, αδέρφια... Το ανεξάντλητο υλικό των δυτικών περιηγητριών μας παρέχει, πέραν της πληθώρας πληροφοριών, συνομιλιών και επικοινωνιών, και μια ευρεία δυνατότητα αντίληψης της ταύτισης των περιηγητριών με το "άλλο". Με τη δημοσίευση των έργων τους οι περιηγήτριες "εξημέρωσαν", απομυθοποίησαν την Ανατολή στο δυτικό κόσμο της εποχής του, γκρεμίζοντας το μυστήριο και την ονειροφαντασία. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775450>

Λέξεις-κλειδιά: Αφηγήσεις περιηγητριών, Χαρέμι, Θεσμός της δουλείας, Ταύτιση με το Άλλο, Γυναικεία οπτική, Γυναικότητα - Womanity, η Πριγκίπισσα Καρολίνα, Προνομακός βιασμός, γυναικεία λουτρά

8. **Καμπερίδου**, Ειρήνη (2005). Η Αθλήτρια ως Κοινωνικό Είδωλο: Ένα Καινούργιο Αρχέτυπο. *Γυναίκα & Άθληση*. Τόμος 4, τεύχος 1, 11-22. Έκδοση της Πανελλήνιας Ένωσης για την Προώθηση των Γυναικών στον Αθλητισμό και τα Σπόρ (ΠΕΠΓΑΣ), Θεσσαλονίκη.
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775565>
[Kamberidou, I. (2005). The Idolization Of the Female Athlete in the mass media: An icon of American culture. *Women & Sport*, (4), 1, Hellenic Union for the Advancement of Women and Girls in Sport (PEPGAS): 11–22.]

Η εικονικά κατασκευασμένη αθλήτρια, είδωλο της αμερικάνικης κουλτούρας, αποτελεί μία εικόνα της ιδανικής γυναίκας του 21^{ου} αιώνα που προωθείται συστηματικά στα ΜΜΕ. Εντούτοις, ένας κώδικας «θηλυκοποίησης» επισημαίνεται επανειλημμένα για να ουδετεροποιήσει το αποτέλεσμα της υπερβατικής της αθλητικής πράξης και της αθλητικής της ιδιότητας. Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας περί έμφυλης πραγματικότητας και την επεξεργασία πρόσφατων συζητήσεων και ποσοτικών και ποιοτικών αναλύσεων περί έμφυλου υποκειμένου στον αθλητισμό, γίνεται φανερό ότι, πρώτον, η αθλήτρια απολαμβάνει, σε αντίθεση με το παρελθόν, μία έντονη, πανταχού και εκρηκτική παρουσία στα ΜΜΕ, ενώ ο γυναικείος αθλητισμός εξακολουθεί να προβάλλεται ελάχιστα. Δεύτερον, παρατηρείται μεγάλη ποσοστιαία και ποιοτική έλλειψη όχι μόνο στην κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού, σε σύγκριση με τον ανδρικό αθλητισμό, αλλά και στην προβολή και απεικόνιση των αθλητριών στον ρόλο της αθλήτριας. Τα τελευταία πέντε χρόνια, παρατηρείται σημαντική μείωση στην τηλεοπτική κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού και αναδεικνύεται ότι το ποσοστό του τηλεοπτικού χρόνου που αφιερώνεται στον γυναικείο αθλητισμό στα προγράμματα των τοπικών ειδήσεων σήμερα είναι όσο χαμηλά ήταν πριν από 15 χρόνια. Τρίτον, παρατηρείται η αργή, αθόρυβη αλλά σταδιακή εμφάνιση μίας καινούργιας αθλητικής αισθητικής, δηλαδή η προβολή μίας άφυλης ρευστότητας στην αισθητική τους σώματος. Οι κωδικοί περί φύλων αναμιγνύονται με την προβολή των άφυλων αθλητών-αθλητριών, της θηλυκοποίησης του αθλητή και της αρσενικοποίησης της αθλήτριας. Εντοπίζονται ίσες ευκαιρίες στην εμπορευματοποίηση-μοντελοποίηση του σώματος της αθλήτριας και του αθλητή.

Λέξεις-κλειδιά: Αθλητική αισθητική, Σωμα, αθλήτρια ως είδωλο, εμπορευματοποιημένοι αθλητές/τριες, αντικειμενοποίηση του σώματος, έμφυλη ρευστότητα, άφυλοι αθλητές, έμφυλη ισότητα στην εκμετάλλευση, μοντελοποίηση, ανθρώπινο εμπόριο καταναλωτισμού ψυχαγωγίας και θεάματος <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775565>

Keywords: Gender neutrality (έμφυλη ουδετερότητα ή λειτουργική ουδετερότητα) (Kamberidou & Patsantaras 2005).

9. **Καμπερίδου**, Ειρήνη. (2009). *Φύλο και Αθλητισμός. ΦυλοΠαιδεία* e-λεξικό: Ηλεκτρονικό Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό του Προγράμματος ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ., Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), www.thefylis.uoa.gr/fylopedia [τροποποιήθηκε τελευταία φορά στις 22 Ιουλίου 2009]. Αθήνα: ΕΚΠΑ. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775627>

-Kamberidou, Irene (2009). "Gender and Sports". *Fylopaedia e-encyclopedia*, Centre for Gender and Social Equality Issues (ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ) , National and Kapodistiran University of Athens (revised July 2009).

Publisher's [VersionAbstract](http://www.fylopedia.uoa.gr/index.php?title=%CE%A6%CF%8D%CE%BB%CE%BF_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B1%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82)
http://www.fylopedia.uoa.gr/index.php?title=%CE%A6%CF%8D%CE%BB%CE%BF_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B1%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82

Στη σημερινή μετανεωτερική ολυμπιακή πραγματικότητα, η χρήση αναχρονιστικών βιολογικών ‘δεδομένων’ ή βιολογίστικων θεωρήσεων (Sandow 1898, Möbius 1908, Coubertin 1912, Weininger 1917, Webster 1930, Pfister 1990), βάσει των οποίων θεσμοθετήθηκαν και δομήθηκαν οι έμφυλες ιεραρχίες στον αθλητισμό αμφισβητούνται και επαναπροσδιορίζονται. Σ’ ένα υπό εξέλιξη θεωρητικό διάλογο στην κοινωνική περιοχή του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής, είναι ερευνητικά τεκμηριωμένο ότι το «ανήκειν σε ένα φύλο» είναι αποτέλεσμα πολλών και πολύπλοκων κοινωνικών διεργασιών—πέραν της βιολογικής διαφοράς (Hargreaves 2000, McNay 2000, Evans and Penney 2002, Kirk 2002, Heywood and Dworkin 2003, Χαραχούσου 2003, Creedon 2006, Messner & Raewyn 2007, McDonagh & Pappano 2007, Kamberidou 2007). Το έμφυλο υποκείμενο—είτε αθλήτρια, είτε αθλητής—διαφοροποιείται και προσδιορίζεται αποκλειστικά στη βάση βιολογικών δεδομένων. Εκτιμάται ως μια φυσιολογική οντότητα, ως μέσο ή ως εργαλείο για μέγιστη επίδοση, για ‘Νίκη’ με κάθε κόστος, συμπεριλαμβανομένων και των μεταμορφώσεων του σώματος του αθλητή/τριας που εμφανίζονται ως αποτέλεσμα των διαδικασιών της εντατικής προπόνησης και της χρήσης απαγορευμένων ουσιών/ντόπινγκ (doping/genetic doping). Ο αθλητισμός, ανάλογα με τη χρησιμοποίηση που υφίσταται από τα πρωτεύοντα κοινωνικά συστήματα—όπως οικονομία και πολιτική—και τους σκοπούς που επιδιώκονται αποτελεί άλλοτε μέσον δια του οποίου αναδεικνύονται κοινωνικές ανισότητες και άλλοτε μέσον κοινωνικής χειραφέτησης. Ο ολυμπιακός αθλητισμός λειτούργησε ως ένα μέσον κοινωνικής χειραφέτησης, όχι μόνο για τη γυναίκα, αλλά και για άλλες αποκλεισμένες κοινωνικές ομάδες (π.χ. εθνικές-θρησκευτικές και ευρύτερα κοινωνικές μειονότητες). Χρησιμοποιείται ακόμα και στη μετανεωτερικότητα για τη χειραφέτηση των γυναικών από καταπιεστικές εθνο-θρησκευτικές ή κρατικές δομές. Αυτό φαίνεται με σαφήνεια στις χώρες του ισλαμικού κόσμου όπου οι γυναίκες συναντούν ακόμα και σήμερα πάρα πολλά και πολλές φορές ανυπέβλητα εμπόδια κατά την ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775627>

Λέξεις κλειδιά: Φύλο, γυναίκα, αθλητισμός, πεδίο κοινωνικής χειραφέτησης, έμφυλο υποκείμενο (gender subject), η έμφυλη κατηγοριοποίηση-διχοτομία του αθλητισμού, οι πρώτοι «ολυμπιακοί αγώνες γυναικών»

10. Αθανασέλης, Σ., **Καμπερίδου**, Ει., Λάιος, Ι., Χαρίτου, Σ. (2006). *ΝΤΟΠΙΝΓΚ, Σύγχρονη Θεώρηση του Προβλήματος*. Έκδοση του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (ΕΣΚΑΝ). Αθήνα. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775630>
-Athanaselis, S., **Kamberidou**, I., Laios, I., & Haritou, S. (2006). *Doping, a contemporary perspective* [in Greek]. ESKAN-National Anti-Doping Council. doping.pdf

Επίσης φυλλάδια με Ερωτήσεις & Απαντήσεις για τους Αθλητές, Ερωτήσεις & Απαντήσεις για τους Προπονητές, Ερωτήσεις & Απαντήσεις για τους Γονείς (three flyers/leaflets with Questions and Answers for athletes, parents, coaches)

Η μονογραφία με τίτλο: «Ντόπινγκ: Σύγχρονη Θεώρηση του προβλήματος» και τα τρία φυλλάδια [που συμπεριλαμβάνονται στα παραστατικά] αποτελούν μέρος του εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού που επεξεργάστηκε το Εθνικό Συμβούλιο Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (ΕΣΚΑΝ). Η μονογραφία στο πρώτο μέρος/κεφάλαιο αποσκοπεί στην αποσαφήνιση όρων και εννοιών που σχετίζονται με το ντόπινγκ, όπου γίνεται μία ιστορική αναδρομή του προβλήματος. Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται εκτενής αναφορά και ανάλυση για της επιστημονικά τεκμηριωμένες επιβλαβείς συνέπειες από τη χρήση των απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το νομικό πλαίσιο της χώρας μας για το ντόπινγκ, καθώς και οι διαδικασίες που διέπουν τη συλλογή δειγμάτων μέχρι και την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων σε παραβιάσεις των κανονισμών Αντι-Ντόπινγκ. Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να διαχωριστεί ο μύθος από την πραγματικότητα σε ό,τι αφορά τη χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων στον αθλητισμό και διατυπώνεται ρητά η θέση του ΕΣΚΑΝ, ότι η επίτευξη της υψηλής επίδοσης οφείλει να πραγματοποιείται μέσα στο πλαίσιο του δίκαιου αγώνα, δηλαδή του «καθαρού» αγώνα. Εν ολίγοις, επιχειρείται μία πολύπλευρη και διεπιστημονική προσέγγιση του ντόπινγκ ως προς τα ηθικά, νομικά και ιατρικά ζητήματα που εγείρονται από αυτό. Στόχος του υλικού αυτού είναι η μετάδοση γνώσεων και πληροφοριών για ένα θέμα, που αντιβαίνει τις αρχές του «ευ αγωνίζεσθαι» και της ηθικής και θέτει σε κίνδυνο την υγεία αθλητών/τριών και αθλουμένων. Η μονογραφία έχει διπλό σκοπό, αφενός να διευκρινίσει την πραγματικότητα από το μύθο γύρω από το ντόπινγκ, παραβάλλοντας επιστημονικά τεκμηριωμένα στοιχεία και πληροφορίες, και αφετέρου να μεταφέρει γνώσεις, που είναι απαραίτητες και αποτελούν ασπίδα πρόληψης από τη χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2775630>

Λέξεις κλειδιά: φάρμακο διέγερση, doping, ιστορία του ντόπινγκ, κρίση ποσανατολισμού, ανεπιθύμητες ενέργειες, νομικό πλαίσιο, ηθική διάσταση, ρόλος του προπονητή, ρόλος της οικογένειας